

PRINOSI ZA ŽIVOTOPIS MIHE BARADA (1889–1957) (o stoljetnici rođenja)

Ivan GOLUB, Zagreb

I

Uvod

Miho Barada (Seget kod Trogira, 16. ožujka 1889 – Zagreb, 9. srpnja 1957), je svećenik Splitske crkve, profesor crkvene povijesti na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu od 1932, profesor narodne povijesti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu od 1940. do 1954, dopisni član Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu od 1948, urednik povijesnog časopisa *Croatia Sacra* od 1935 do 1941, pisac značajnih rasprava iz ranije hrvatske povijesti.

Kao pitomac Hrvatskog papinskog zavoda sv. Jeronima (tada zvanog Pontificium Collegium Sancti Hieronymi Illyricorum in Urbe) studira na Vatikanskoj visokoj školi za paleografiju, diplomatiku i arhivistiku od 1929.

Studij završava summa cum laude 1931. Objavljujem njegovu molbu kard. Vincenzu Vanuttelliju, pokrovitelju Zavoda sv. Jeronima u Rimu, pisanu u Splitu 26. rujna 1929. U njoj moli da bude pripušten u Zavod sv. Jeronima kako bi mogao polaziti u Vatikanskom arhivu školu paleografije. Molba je na latinskom pisana strojem, potpisana rukom. Nalazi se u Arhivu Hrvatskog papinskog zavoda sv. Jeronima u Rimu.

Miho Barada sudjeluje u natječaju za mjesto profesora crkvene povijesti na Katoličkom bogoslovnom fakultetu, no Fakultet koji je od nadležne Kongregacije u Rimu zatražio za Baradu »Nihil obstat« nije ga dobivao. Ojađen neizvjesnošću Miho Barada se obraća iz Splita 24. rujna 1932. svom nekadanjem Rektorom Zavoda sv. Jeronima u Rimu Mons. Jurju Mađerku da se zauzme za rješenje njegovog predmeta, potvrdno ili niječno, »da znam na čemu sam i da se jedamput smirim i uredim«. Kongregacija »De seminariis et studiorum universitatibus«, koja je trebala za nekoliko dana riješiti pitanje »Nihil Obstat« za Baradu, mjesecima ne odgovara. Zauzimali su se za stvar splitski biskup i neki drugi, no bez uspjeha. Barada predmnijeva da su »po srijedi teže spletki i podvale«. Stvar je,

veli Barada, za nj sudbonosna. Podsjeća Maderca kako može biti kobno »biti od Rima proglašen suspectus«. Pita se ogorčeno: »U stvari ostaje da sam *vjerski nepouzdan*. A zašto?«. Moli Maderca da se zauzme za njegovu stvar i uvjerava ga da time neće nikome nanijeti nepravde, jer to ne predodređuje ishod izbora. Moli Maderca »kao svog bivšeg rektora, kojemu na srcu leži čast i dobar glas bivših pitomaca«, da se potruži kod Mons. Ruffinija, tajnika Kongregacije, »da stvar bilo pozitivno ili negativno« privede kraju. Pismo je pisano vlastoručno. Nalazi se u arhivu Hrvatskog papinskog zavoda u Rimu. Urodilo je zacijelo plodom. Miho Barada ne samo da je ispunio uvjete – od kojih je Nihil obstat jedan od važnijih – nego je i izabran za izvanrednog profesora Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Zagrebu iste 1932. godine.

Miho Barada je 28. listopada 1949. u Zagrebu napisao oporuku. Strojopisni prijepis oporuke nalazi se kod mene. A k meni je došao iz ostavštine Marijane i Branka Gušić. Prijepis nije vlastoručno potpisan, već je strojem prepisan. Izvornik je morao biti pisan rukom. Ovaj naime prijepis nije kopija strojopisna nego prvi, strojem izravno pisani tekst. Tko je prepisivač ne zna se, no zacijelo nije Miho Barada, jer on ne bi napisao latinski »stricte« kao »strikte« kako stoji u prijepisu, niti bi miješao č i ć (nećak i nečak). Moje nastojanje da utvrdim da li je ova oporuka i posljednja volja oporučiteljeva, ili je napisao još kasnije oporuku, ostala je bez ishoda. Kakogod bilo, ova oporuka, kakova jest, izraz je oporučiteljeve volje u vremenu kad je pisana. Rukopise koje je Miho Barada ostavio Branku Gušiću, njegova supruga Marijana Gušić poklonila je 1986. meni. Značajno je da prof. dr. Miho Barada u oporuci izjavljuje da mu se »učini crkveni privatni i tihi sprovod kao svećeniku katoličke crkve što sam bio i ostao do smrti«. Sumnja nekih da je Miho Barada prestao biti svećenikom je jasno opovrgnuta. Oporuka odaje svećenika i učenjaka, učenog i siromašnog čovjeka, kojeg su od samih početaka sumnjičili crkveni krugovi valjda zbog njegova učenjaštva a učenjačkim krugovima je zacijelo bio sumnjiv zbog svog svećeništva. Nije svako vrijeme doraslo svojim suvremenicima. I ne jedanput su nanesene nepravde natprosječnim ljudima time što ih se htjelo svesti na prosjek i što ih se mjerilo i sudilo iz prosjeka i kroz prosjek.

Miho Barada, svećenik i učenjak, umro je 9. srpnja 1957. u bolnici u Vinogradskoj ulici (gdje su prije i poslije njega umrli mnogi naši umjetnici u učenjaci). »Službeni Vjesnik« biskupije Splitske i Makarske piše: »BARADA DR. MIJO, svećenik splitske biskupije, sveučilišni profesor, umro je 9. VII. o. g. u bolnici (Vinogradska cesta) u Zagrebu od kapi, potkrijepljen Svetootajstvima umirućih. Rođen je u Segetu dne 16. III. 1889., ređen za svećenika 1. XI. 1911. Služio je kao nadstojnik u bogosloviji u Zadru, upravitelj župe Dolac Donji, Bitelić i kao župnik Segeta. Zatim je bio na studijama u Rimu i onda podupravitelj biskupskog sjemeništa i profesor na biskupskoj klasičnoj gimnaziji u Splitu, pa profesor teološkog fakulteta u Zagrebu i kasnije profesor na Filozof. fakultetu u Zagrebu, gdje je dugo godina držao katedru hrvatske povijesti. Crkveno je sproveden dne 10. VII. u Segetu uz sudjelovanje trogirskog zbornog kaptola i drugih svećenika. In pace!« (Br. VI, Split 1957, 26. rujna).

O stoljetnici rođenja svećenika splitske crkve, znamenitog povjesničara, Trogirarina iz Segeta, nastavljača po krajevnoj pripadnosti i po duhu kritičnosti oca moderne hrvatske historiografije Ivana Lučića (Luciusa), objavljujem ovih nekoliko dokumenata kao prinos za životopis Mihe Barade. Priličilo bi da Trogir Baradi-

nim imenom nazove jednu ulicu ili trg. I još više bi priličilo da koji mladi povjesničar izradi monografiju o Baradi. Miho Barada čeka svog barda.

II Dokumenti

1. *Molba Mihe Barade od 26. IX. 1929. iz Splita kard. Vicenzu Vannuttelliju u Rim da bude primljen u Zavod sv. Jeronima (Arhiv Hrvatskog papinskog Zavoda sv. Jeronima u Rimu)*

Reverendissimo Domino
Rectori Collegii Hieronymiani

In Urbe

ad

Eminentissimum Dominum
Vincentium Cardinalem Vannutelli¹
eiusdem Collegii Patronum

Eminentissime Domine!

Subscriptus sacerdos dioecesis Spalatensis, natus Seget 16/3. 1889., studiis scientiae historicae in universitate civili Zagabriensi peractis, palaeographiae studio per triennium in schola eiusdem generis apud Archivium Vaticanum se dare cupiens, peto, ut Vestra Eminentia me tanquam alumnum in Collegium Hieronymianum cooptare dignetur.

De firma valetudine testimonium medici exhibeo.

Eminentiae Vestrae

Spalati, die 26. Septembris 1929.
humillimus et obsequentissimus servus
Barada Michael sacerdos

2. *Pismo Mihe Barade od 24. rujna 1932. iz Splita Mons. Jurju Mađerču u Rim u vezi s Mađerčevim zauzimanjem za Baradu kod Kongregacije »De seminariis et studiorum universitatibus«*
(*Arhiv Hrvatskog papinskog zavoda sv. Jeronima u Rimu*)

Presvjetli!

Još prije Vašeg dolaska u domovinu bio sam upozoren da se na Vas obratim radi moga »Nihil obstat« kod kongregacije De seminariis et studiorum universitatibus. Ali jer onda nisam znao što znam sada, nisam Vam ni smetao. Međutim, stvar koja se morala da riješi kroz nekoliko dana, prođeše mjeseci a odgovora nema i nema. Znam da se za stvar zauzimao i moj Preuzvišeni² i drugi, no uzalud, što je očiti znak da su po srijedi teže spletkе i podvale. Stvar je ozbiljna i za mene sudbonosna, jer možete pomisliti što znači biti od Rima proglašen »suspectus«?

1 Kardinal Vincenzo Vannutelli bio je pokroviteljem Zavoda sv. Jeronima u Rimu od 1915. do 1930.

2 Kvirin Klement Bonefačić, biskup splitski i makarski od 1923. do 1954.

Naravno naći će se per fas vel nefas³ kakova forma, ali u stvari ostaje da sam *vjerski nepouzdan*. A zašto?

Pri ovom mogu Vas upozoriti da je fakultet⁴ pitao samo za mene taj »Nihil obstat«, te zauzevši se za moju stvar nećete nikomu nanijeti nepravdu. Tim više što svi natjecatelji imamo pravo na to, *te ga već nekoji i imaju*, a poslije tko bude izabran njegovo je carstvo.

Zato molim Vas kao svog bivšeg rektora,⁵ kojemu na srcu leži čast i dobar glas bivših pitomaca, da se potrudite do Mons. Ruffini-a, tajnika te kongregacije, te da stvar bilo pozitivno ili negativno privedete kraju, da znam na čemu sam i da se jedamput smirim i uredim.

U nadi da ću čim prije primiti kakovugod⁶ vijest, bilježim se sa štovanjem i uz pozdrav

Vama odani
Barada Miho

Split – Sjemenište 24. IX. 32.

3. *Prijepis Oporuke Mihe Barade od 28. listopada 1949.*
(Biblioteka Ivana Goluba)

Oporuka dr. Miha Barade

učinjena u Zagrebu Riječka 2. dne 28. listopada 1949 (hiljadu devetstotina četrdesetdevete).

Budući da poboljevam na tlaku krvi i mogu iznenada poći Bogu na račun činim ovu oporuku:

1. Ako još ima što moga u zemljama i kućama u Segetu jer to ništa nisam ja stekao; neka ostane u obitelji, kako sam i naslijedio, t.j., u vlasnosti mog brata Ante.

2. Kuća u Zagrebu Riječka 2 u kojoj stanujem ubilježena je 1/2 na mene, a 1/2 na brata Antu, međutim pri kupnji te kuće ja nisam ništa doprinjeo nego sve brat Ante, a uknjiženo je po 1/2 da mogu nesmetano u njoj stanovati. Svjedoci Celio-Cega Teodor prodavaoc i Ante Vatavek posjednik.

3. U kući u kojoj stanujem

a. u prvoj sobi kredenc, kauč, stol 4 stolice, fotelj, radio i sve što je u kredencu vlasništvo je mojega brata Ante. Naime 1941. židovka Weiller Gerty bježeći ostavila je sve to meni na čuvanje. Međutim stanujući u Splitu digla je na račun tog i drugog pomješća kod brata mi Ante 12.000 lira. Poslije rata nagodili smo se da je za tu svotu ostavila to pokućstvo i pribor, a ostalo odnjela i prodala vani. Svjedok dr. Grga Novak sveučilišni profesor i gdja dr. M. Duića.

b. U drugoj sobi dva kauča i ormar to je sve brat mi kupio sinovima Ivi i Marinku 1948.

3 *dalje pripisano* kakova

4 Rimokatolički bogoslovski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

5 Rektor Zavoda sv. Jeronima je tada bio Mons. Juraj Međarec, svećenik Zagrebačke crkve.

6 *poprešno napisano* kakougod

c. U trećoj sobi kauč i njemu pripadajući ormar jesu moji, dok drugi ormar s robom je mojih nećaka Ive, Marinka i Vinka.

d. U biblioteci sve je moje. Od knjiga neka izabere Jugoslavenska akademija u Zagrebu što njoj vrijedi, osobito Luciusa »De regno« i »Memorie«, Rački »Documenta«, Smičiklas »Codex diplomaticus«, Šišić »Povijest Hrvata 1925« jer su unutra razne moje bilješke, zatim sve moje rukopise, osobito predavanja iz hrvatske povijesti, fotografije raznih rukopisa i drugo što vrijednim nađe dr. Branko Gušić akademijin glavni tajnik. Što ostane mojim nećacima Ivi, Marinku i Vinku na moju uspomenu.

Čitav život prošao sam skromno i siromašno pa takav ću i umrijeti. Što sam spomenuo to je sve što imam. Novaca dragocjenosti i slična nemam, a ni dugova.

Kad umrem brat ili moji nećaci, ako ikako mogu neka me prenesu ravno iz kuće *posve tiho i privatno* u vagon na kolodvor i do u Kaštel Stari, tad kolima *sve privatno* do u Seget i to ravno u Komacvine, tu neka mi se učini crkveni privatni i tihi sprovod kao svećeniku katoličke crkve što sam bio i ostao do smrti. Zabranjujem bilo gdje bilo koju svečanost govore, vijence i slično. U Komacvini poslije crkvenog opijela neka me se neposredno pokopa uz moje roditelje i drugu rodbinu, ali isto *posve tiho*.

Molim brata Antu ili nećake njegove sinove da sve ovo iz pijeteta prema meni sve strikte⁷ izvrše.

U Zagrebu dne 28. listopada 1949.

dr. Miho Barada
(Barada v.r.)
sveučilišni profesor i
dopisni član Jug. Akademije
svojom rukom napisao kao
svoju posljednju volju.

P.S. Kad prilike nebi dozvolile i morao⁸ biti pokopan u Zagrebu zabranjujem svaki svečani sprovod, neka bude tiho privatno i rano ujutro, jedino neka me pokopaju negdje odakle mi se kosti neće bacati amo ili tamo.

dr. Miho Barada

⁷ mjesto ispravnog stricte. Zacijelo greška prepisivača.
⁸ zacijelo izostala dalje riječ bih